

Соціальна інклюзія як інструмент скорочення нерівності розподілу доходів у суспільстві

Роман Стуга,

аспірант кафедри економіки та фінансів,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: stuharl@krok.edu.ua,

ORCID: 0009-0006-7432-4261

Соціальна інклюзія є ключовим механізмом для зменшення нерівності доходів у суспільстві. Вона забезпечує достатні можливості і доступ всіх членів суспільства як до споживання благ, так і до володіння ресурсами, а також повноправної участі в усіх сферах суспільного життя.

Нерівність доходів, викликана структурними дисбалансами та обмеженим доступом до ресурсів, має глибокі негативні наслідки для суспільства. В Україні нерівність доходів посилюється через регіональні диспропорції, низький рівень зайнятості вразливих груп, недоступність якісної освіти, а також гендерні та соціальні бар'єри.

Соціальна інклюзія має значний потенціал для розв'язання цієї проблеми. Інклюзивна політика забезпечує рівний доступ до можливостей для всіх, незалежно від їхнього соціального статусу, фізичних можливостей чи регіонального розташування. Дослідження міжнародних організацій свідчать, що соціальна інтеграція підвищує рівень економічної участі, знижує соціальну ізоляцію та сприяє сталому розвитку [1].

Вважається, що нерівність розподілу доходів у суспільстві являється поширеним явищем у багатьох країнах світу. Наприклад, у Європі найвищий показник нерівності у 2023 році серед 36 країн у Швеції – індекс Джині там дорівнював 87.4 [2, с. 55].

Однак, разом з тим, у Швеції діють потужні соціальні програми, такі як інтеграція мігрантів та підтримка сімей з низьким доходом, і у них очікується істотне зниження нерівності доходів у наступні десятиліття. В Україні, в той же час, позитивним прикладом є розширення інклюзивної освіти, яке дозволило значно збільшити кількість дітей з обмеженими можливостями, що отримують доступ до навчання. Це стало можливим завдяки національним програмам, які спрямовані на підтримку інфраструктури та підготовку педагогів.

Соціальна інклюзія формує умови для рівноправного доступу до економічних, соціальних та культурних ресурсів. Наприклад, створення квот на працевлаштування осіб з обмеженими можливостями дозволяє забезпечити їм стабільний дохід, соціальні гарантії та інтеграцію в суспільство. Програми підтримки жіночого підприємництва показують свою ефективність у скороченні гендерного розриву [3]. Це особливо помітно в Україні в ІТ сфері та сфері надання косметичних і медичних послуг.

Аналіз показує, що країни, які впроваджують соціально інклюзивну політику, демонструють поступове зниження коефіцієнта Джині до 15 пунктів

протягом 5-10 років [1]. В Україні прогнозується, що впровадження регіональних програм соціального забезпечення, таких, як доступ до якісної освіти та підвищення рівня зайнятості вразливих груп, сприятиме скороченню нерівності доходів. Наприклад, запровадження освітніх стипендій для студентів із сільської місцевості дозволяє вирівняти можливості для отримання високоякісної освіти.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку адаптивних моделей оцінки соціальної інклюзії, зокрема в умовах децентралізації та цифровізації. Особливу увагу слід приділити взаємозв'язку між соціальною інклюзією та економічною ефективністю, зокрема через оцінку впливу інклюзивних програм на зростання ВВП та рівень зайнятості. Окремим напрямком досліджень є аналіз міжнародного досвіду впровадження цифрових платформ для підтримки соціально вразливих груп і можливість їхньої адаптації в українських реаліях. У майбутньому дослідження слід розширити на вплив соціальної інклюзії на зміну суспільних настроїв, згуртованість населення та довіру до державних інститутів.

Ключові слова: соціальна інклюзія; нерівність доходів; індекс Джині; диспропорції; соціальні програми; рівноправний доступ.

Список використаних джерел

1. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD). *Reducing Income Inequality While Boosting Economic Growth: Can It Be Done?* Paris: OECD Publishing, 2015.
2. *Global Wealth Report, 2023*, Global Wealth Management. UBS. URL: <https://www.visualcapitalist.com/wp-content/uploads/2023/10/gwr-2023-en-2-1.pdf>
3. United Nations Development Programme (UNDP). *Human Development Report 2020: The Next Frontier – Human Development and the Anthropocene*. New York: UNDP, 2020.
4. Козловець М.В., Бабенко Л.О. Соціальна інклюзія як механізм забезпечення економічної рівності. *Вісник економічних досліджень*. 2022. №2. С. 89-97.